

NEGUKO KLASIKOAK TENA BAILARAN

Alto Gállego bailara edo Tena bailara Pirinioetako bailara zabal eta populatuenetako bat da. Aragoiko Alto Gállego eskualdean kokatuta, Gállego ibaiak iparraldetik hegoaldera zeharkatzen du. Frantziako Ossau bailarekin muga egiten du, Portaletoko pasabidearen bidez. Formigal eta Panticosako eski estazioak bertan kokatzen direlako egin da ezaguna eta neguan Aragoiko Pirinioetako bailara jendetsuenetako bat da, bisitari asko jasotzen baititu.

TESTUA ETA ARGAZKIAK

Lorena Arastua
"Tena bailara"
(Dena eta, 8/20)

Alto zabalako kirolen zaila da, eta mendian gaitzoko aitakia bat aurkitu du beti. Berrin da altuera, tokia edo egindako jarduerak, garrantzitsuena esperientzia zuzena eta ikertzea da.

Tena bailara mendilerroa

Hor hasten da erdialdeko Pirinioetako goi-mendia eta Balaitous-Panticosa granito mendigunea da 3000 metroko kotaren lehen gotorlekua. Bertan, altuera hori gainditzen du ten gailur ezagun asko daude, hala nola, Balaitous / Vath Laitós, Gran Faisha / Gran Facha, Argualas edo Picos del Infierno, eta hain ezagunak ez

diren beste hainbeste ere aurkituko ditugu; xumeagoak, baina interesgarriak horiek ere bai.

Artikulu honen helburua Tena bailarako aukera erraz samarrak proposatzea da, oinez, erraketekin edo mendiko eskiekin egin daitezkeenak, neguko mendien handitasunaz gozatzeko, horrek dakartzan

arrikuak ahaztu gabe. Hori dela eta, proposatutako ibilbideetan gutxi gorabeherako kilometro kopurua eta desnubela zehazten dira, ordutegiak aipatu gabe; izan ere, ordutegiak igoserak egiteko moduaren arabera aldatuko dira. Kranpoiek eta pioleta beharrezkoak izan daitezke elurraren egoeraren arabera.

**PICO ARROYETAS (2556 m)
ETA PUNTA ESPELUNCIECHA
(2396 m) CULIVILLAS TROKATIK**
LUZERA: 10 km | DESNIBEL POSITIBOA: 980 m

Anayet taldeko gailur hauek, ibilbide atsegina eskaintzen dute, batez ere elurrarekin eta bereziki, eskiekin. Neguko ibilbide "klasiko" horietako bat da, eta erraza da norbaitekin topo egitea. Culivillasek, Canal Roya eta Canal de Izas bailarekiko duen kokapen zentrikoari esker, ipar-ekialdeko aurpegi malkartsua saihestuz, hainbat aukera eskaintzen ditu.

Proposatutako ibilbide zirkularrean Arroyetas eta Espelunciecha tontorretara igotzen da Formigaleko Anayet sektoretik. Bi gailurrak Llanos de Anayetetik (2227 m) albatzen dira eta bista ederrak eskaintzen dituzte: Anayet gailurra (2574 m), Pic du Midi d'Ossau ikusgarria (2884 m) eta bailara osoa. Desnibel handirik gabeko ibilbidea, baina oso gozagarria eta paisaia bikaina duena.

Anayet sektoreko aparkalekutik abiatuta, eski-estazioko pistetatik hasiko dugu gure ibilbidea. Aurrera egin eta berehala Culivillas trokan sartuko gara. Campo de Troya sektorea gure bizkarrean lagata eta Culivillas (2523 m) eta Pico de la Garganta (2145 m) gailurrak alboan, trokak eskaintzen digun mendiko paraje ederrean aurrera egingo dugu. Llanos de Anayeten

bila (2227 m), Culivillas trokan zehar elurra aidakorra izaten da, elur askes, zakarra eta izotza tartekatuz.

Anayeteko iboietako lautadaren oinarrian dagoen zirku txikiira iristean, hegoalderantz desbideratuko gara Culivillas trokaren adar batetik, Arroyetas tontorraren iparraldeko lerroan doana, Espelunciecha, eguneko bigarren tontorra atzean utzita. Trokaren adar horrek Arroyetas lepoaren aurretik dagoen sorbalda utziko gaitu. Gu ne laioztzean dagoenez, baliteke kranpoiak eta pioleta erabili behar izatea, goizeko lehen orduetan batez ere izotza egon daiteke.

Behin sorbaldara helduta, Arroyetas leporaino diagonal luze bat egitea baino ez zaigu geratzen. Puntu hometatik aurrera, arrokak partekatzen duen malda gogorretik jarraitu beharko dugu, eta bakoitzaren beldurren arabera eskiak kenduko ditugu. Ertzetik egingo ditugu Arroyetas gailurra (2556 m) geratzen zaizkigun metroak

Espelunciecha eta Pic du Midi d'Ossau lehen sorbaldatik

Bertan, beste aldean, Izas bailara, Pala de Ipeko molea eta Punta Escarra liraina (2751 m) azalduko dira. Ekialde hurbilean, berriz, Culivillas tontorraren piramidea eta ipar-ekialdean, urrutiti, Argualasako mendigunea eta Piedrafitako zirukoko hiru milakoak. Iparraldean Pic du Midi d'Ossau gailurrak gure begirada erakarriko du eta mendebaldean Anayet mendia gailur dotorea hautemango dugu. Bai ederra begi-bistan dugun!

Giro alpetar liluagarria dastatu ondoren, leporaino bueltatuko gara berriro eta Anayeteko iboien zelaigunerantz joko dugu Anayet eta Pic du Midi d'Ossau mendien irudi klasikoa lagun dugula. Lautada horrek ingurunearen edertasuna bete-betean dastatzeko aukera emango digu, baina kontuz ibili beharko dugu lanua dagoenean, zaila izan daiteke orientatzea. Lautada zeharkatuko dugu Espelunciecha tontorretik orabidean, eta haren hegoaldeko maldatik gora egingo dugu. Gailurra iristeko, baliteke, elurraren egoeraren arabera azken zatia oinez egin behar izatea; izan ere, gandor harritsu da, eta batzuetan ez dago elur nahikorik eskiekin igotzeko. Elur gogorarekin, komeni da kranpoiak erabiltzea. Gailurretik dagoen paisaia ez da Arroyetas tontorretik ikusitakoaren oso ezberdina, baina beste ikuspegi batetik gozatzeko aukera izango dugu.

Igo garen bide beretik egingo dugu maldan behera. Behin lautadara iristean, Culivillas trokarantz abiatuko gara igoerako bidearekin bat egiteko eta ondoren, eski-pistetara joko dugu abiapuntura bueltatzeko.

**SANCHA COLLONS (2697 m)
LA SARRA URTEGITIK**

LUZERA: 12,69 km | DESNIBEL POSITIBOA: 1262 m

Oraingoan, Musaleseko banalerroaren ekialdean dagoen gailur honetara igoko gara. Gandor berezi batek osatuta, bi gailur nabarmentzen dira: bata Iparraldekoa (2686 m) eta bestea Hegoaldekoa (2697 m). Hautetatik bigarrena da gailur nagusia. Tena bailarako beste klasiko bat da, zailtasun gehiegi gabe panoramika itzelarekin sarituko gaituena.

La Sarra urtegitik abiatu (1430 m) eta Bonciecho (2225 m) iboirantz doan pistan gora hasiko gara. Behealdean elur askorik egon ezean, ezkerrean ateratzen den bidezidorra jarrai dezakegu, puntu nagusietan harri-pilekin markatuta dagoena eta pista behin baino gehiagotan mozten duena.

Tena bailarako beste klasiko bat da, zailtasun gehiegi gabe panoramika itzelarekin sarituko gaituena

"Caseta del Ingeniero"-ra iritsi aurretik, eskuinerantz biratu eta ekialderantz igoko gara, pistatik urrunduz, La Cubesilla izeneko bailarara iristeko. Eskuinean Puy Arc deko buru biko gailurra nabarmentzen da, eta ezkerrean, berriz, Sancha Collons mendiaren gailurrera arte gora egiten duen pala zabala.

Tontorra ekialdetik inguratu z segituko dugu, bailara txiki lasai bat zeharkatuz, begirada aurrean dugun lepoan jarrita. Lepora iritsita, eskiak bertan utziko ditugu, kranpoiak jarri eta pioleta eskuan dugula gailurrera eramango gaituen azken palari ekingo diogu.

Gailurretik dauden ikuspegiak apartak dira. Gugandik gertu ditugu Musales (2653 m), Puy Arcol (2417 m) eta Piedrafitako zirkua. Respomuso urtegia ere gure oinen azpian dago eta inguruan hiru mila loko sorta bat Gran Faisha (3005 m), Picos del Infierno eta Garmo Negro (3064 m), egindako esfortzuaren ondoren indar bermitzen lagunduko digutenak.

Igotzeko erabilietako bidetik egingo dugu jaitsiara, sentsazioez eta mendiko egun bikainaz gozatuz.

Pizkanaka altuera irabazi z Col de Hour lepora iritsi arte

Bailararen ikuspegia, zailtasun desberdinekohainbataukera eskaintzandituena

CANAL ROYA (2348 m)
PORTALET MENDATETIK

LUZERA: 11 km | DESNIBELPOSITIBOA: 790 m

Canal Roya eta Malacara tontorrak Malacarako amildegi malkartsuaren ondoan kokatzen dira, iparraldetik Canal Roya bailara ixten. Inguru honetako mendiak osatzen dituzten arroka gorrixkek ematen diote izena bailarari. Hegoaldeko isurialde malkartsuak bere aurpegiarik gogorrena erakusten duen arren, iparraldeko isurialdeak, mendi-bizkar adeitsuagoa erakusten du. Erliebearen sinpletasunari esker, Anéouko lautada zoragarri eta basatia leku ezin hobea da neguko teknikak ikasteko, hastapen-eremu egokia baita. Izan ere, bailara honek zailtasun desberdi-

neko hainbat aukera eskaintzen ditu, hala nola Peña Blanca (2359 m), Pic d'Anéou (2364 m), Pic de la Gradillère (2271 m) edo Pic de Peyreget (2483 m).

Anéouko lautada zoragarri eta basatia leku ezin hobea da neguko teknikak ikasteko

Canal Roya gailurra mendilerro horren erdiko tontorra da eta zirkua mendebaldetik ixten du. Inguruko gailurrik bisitatuenetako bat denez, erraz aurki daiteke aztama nabarmen bat igotzeko.

Igoera honi hasiera emateko, Portalet mendatara abiatuko gara. Portaletetik muga zeharicatu eta kilometro bat beherago, Anéouko aparkalekuan utziko dugu autoa. Aurretik doazen mendizaleen arrastoari jarraituz emango ditugu lehenengo urratsak Anéou bailaran. Bailararen hondoa gure gaurko helburua begiztatuko dugu; ezkerrean, berriz, Pène de la Glèreren (2308 m) silueta malkartsu eta ikaragarria. Peyreget (2483 m) eta harro altxatzen den Pic du Midi d'Ossau ere begira ditugu; honen siluetak ibilbide osoan zehar liluratuko gaitu.

Aurrera egin ahala, zenbait kubetatik pasako gara, non lehen aipatutako mendi ibilaldi ugari ateratzen diren. Azken kubeta jaitsi ondoren, altuera irabazten hasiko gara. Bailararen hondora gerturatuko gara, puntu horretatik gure eskuinean ateratzen den ibilbide leunetik gora igotzeko. Pixkanaka-pixkanaka altuera irabaziko dugu Col de Houer (2246 m) lepora iritsi arte. Han, ezkerrean egingo dugu Canal Royaren gailurrera heltzeko (2348 m). Leku batzuetan, haizeak harrotutako elurraren forma bitxiak liluratuko gaituzte, baina arreta galdu gabe, ohikoa baita inguru honetan elur gogorra topatzea.

Gailurretik luxuzko panoramika izango dugu: Bisaurin, Acherito, Petrechema, Hiru Erregeen Mahaia eta Ania, Raca eta atzetik Aspe ere agertzen da. Anéouko bailaran Pic du Midi d'Ossau nagusitzen da eta umu sira Pales, Arriel eta Balaitous azaltzen dira. Ia eskura, Anayet dugu eta bere atzean, Arroyetas eta Culivillas.

Hemendik bi aukera ditugu: errazena igoerako bidetik jaistea, eta arreta handiagoa eskatzen duen bigarrena, ertza jarraituz ondoan dagoen Peña Blancaraino heltzea. Guk bigarren aukera hau hautatu dugu. Canal Roya atzean utzi, eta gandorren lehen zatia eskiekin irristatuz zeharkatuko dugu; ondoren, kranpoiak jantziko ditugu erdi-magaletik geratzen den gandor-zatia jarraitzeko, eta airebide labur baten ondoren Peña Blancako gailurrera (2359 m) iristeko. Tontor horretako ikuspegiak apur bat apalagoak dira, baina panorama oso ederra da hortik ere.

Ikuspegi zoragarriaz gozatu ondoren, bailararen hondoraino jaisteko eskiek berririo jartzea besterik ez da geratzen, eta hortik abiapuntura bueltatu.

MONTAÑA DEL VERDE (2295 m)

LUZERA: 13 km | DESNIBELPOSITIBOA: 1225 m

Toponimo horrek Tendenera mendilerroko hamasei hantustearen oinuan dauden larresk izendatzen ditu. Panticosako neguko estazioaren instalazioetatik gertu dagoenez, neguko igoera azkarra egin daiteke mendilerro horren iparraldeko isurialdearen ikuspegi ikusgarria eskaintzen duen

muino nabarmen honetara. Baina beti ez dauka behar den elur kopurua eskiekin igotzeko eta proposatzen den igoera egiteko elurte on bat aprobetxatu beharko da.

Panticosako eski estaziotik abiatuko gara (1136 m), gaur itxura erabat alpinoa duena. Hasieran, eskiak motxilan eramango ditugu eta telekabinaren atzetik ateratzen den bidezidorra hartuko dugu, Bolística ibaiaren eskuineko ertz orografikoan gora doana. Ia kilometro pare bat egin ondoren, zubi txiki batetik ibaiak zeharkatuko dugu eta gero eskiak jarriko ditugu.

Bideak basoan gora jarraitzen du. Behin basoa atzean utzita Ripera bidea hartuko dugu, elurrez estalitako larre-eremu ireki batera atera arte. Berehala, Ripera bailara aldera doan bidezidorraren trazadura utzi eta eskuinera joko dugu. Montaña del Verdeko iparraldeko magalerantz, eguzkia ateratzen ari den bitartean abiatuko gara; gero, terrazadun bankal-eremu batetik igoko gara. Gure atzean Picos de Piniecho (2566 m) daude.

Montaña del Verdeko iparraldeko magaletik ekialderantz sigi-saga eginez igoko gara. Faceras trokaren barrualdea ikusiko dugu eta elurrez estalia forma bereziak eskaintzen dizkigu. 1900 kotaren inguruan ibar bide batera iritsiko gara, Faceras eta Verde mendien artean esekitako bailara moduko batera. Panticosa oso behean dago. Atzekaldean, Pico de las Escuelas (2507 m) ikusten da.

Normalean, bailara txikiaren hondotik igotzen da, baina eskuinera biratzen duen aztarna jarraituko dugu, eta malda gogometik igoko gara Montaña del Verde (2295 m) gailurraren bila.

Peña Roya, Sabocos, Forato Os Diaples eta Tendenera elurrez estalita dotore ikusten dira

Tendenera mendi-lerroaren iparraldeko ikuspegiak merezi du egindako ahalegina. Peña Roya (2578 m), Sabocos (2757 m), Forato Os Diaples (2715 m) eta Tendenera / Tendenera (2845 m) elurrez estalita dotore ikusten dira. Tontorreatan eguzki izpiez eta ikuspegiak gozatu ondoren, Sabocos (2090 m) lepora jaitsiko gara. Jaitsiera laburra eta azkarra da, baina elurraren

egoera eta honek izan ditzazkeen arriskuak baloratu beharko dira. Batzuetan elurra ezegonkorra izan daiteke eta/edo baliteke plakaren bat ere egotea (batez ere haize handia ibili denean). Mazela ondo finkatua badago, arriskua murrizten da. Lau biratan Sabocos lepora iritsiko gara (2090 m).

Handik Sabocos iboiraino (1900 m) eskiatzen jarraituko dugu eta elurra nahikoa dagoenez, eskiak jarrita, gainetik zeharkatuko dugu iboia. Berriz ere lanuak jarri beharko ditugu pixka bat igotzeko eski-estazioko pistek inlotzeko. Panticosako apartakalekura itzultzeko pistetatik eskiatzen jaitsiko gara.

Pixkanaka-pixkanaka altuera irabaziko dugu Col de Huer lepora iritsi arte

